



- Blok II-4 – Overzicht en structuur van het 2<sup>e</sup> graads ritueel
- De Gezellen-arbeid aan de kubieke steen
- Hoger Loon (geldt alleen in het gilde-systeem)
- Graankorrel – korenaar – korenschoof – zaaier

opening			
bevordering	entree van de kandidaat		
	toespraak A.:Mr.:		
	spiegel		
	1 <sup>e</sup> reis	hamer en beitel	
	2 <sup>e</sup> reis	liniaal of 24-delige maatstok en passer	
	3 <sup>e</sup> reis	koevoet	
	4 <sup>e</sup> reis	winkelhaak	
	5 <sup>e</sup> reis (volledige rondgang)	geen gereedschappen vlammende ster	
	6 <sup>e</sup> rondgang	in het O.:	aanneming als gezel
		in het Z.:O.:	bekendmaking met de geheimen en gebruiken
		in het W.:	kenbaarmaking als gezel vrijmetselaar bij de Opzz.:
		in het O. en W.:	afkondiging in het O.: en op de kolommen
	in het Z.:W.:	onderricht in de gezellen-arbeid	
		scharen rond het tableau uitleg over graankorrel – korenaar – korenschoof het zaaien van de graankorrels	
G.: Aan Z.:-zijde	uitleg van het tableau		
in W.: bij Gebr.:K.:	catechismus		
niet voorgeschreven	hervatting van het gewone werk – inzameling der metalen (ombaling) – rondvraag		
sluiting			

figuur 36

Het overzicht laat zien, dat er weer – net als bij het 1<sup>e</sup> graads ritueel (zie figuur 7 op blz. 12) sprake is van **reizen tot en met de afkondiging op de kolommen (blauw)** en een onderdeel van **onderricht tot en met de catechismus (groen)**.

De confrontatie met de spiegel is een onderdeel, dat geheel op zichzelf staat **(roze)**. Het gebeuren in het blauwe gedeelte (en dat geldt ook de confrontatie met de spiegel) past ook nu weer niet zuiver in het gilde-systeem, het groen gekleurde gedeelte wel.



### De gezellen-arbeid met winkelhaak en liniaal aan de kubieke steen

Met winkelhaak en liniaal worden de zijden en hoeken van de kubieke steen gecontroleerd. Hier zijn enkele gedachten aan te verbinden.

#### 1. De controle van de zuiverheid van de steen.

##### a. Zijn de zijden gelijk?

Gelijke zijden suggereert evenwicht, zuiverheid. Verder naar betekenis zoeken lijkt geforceerd te worden. Het opmeten van de afmetingen van de steen is van een andere orde en valt onder punt 2.

##### b. Zijn de zijden vlak?

Alleen vlakke zijden kunnen naadloos aansluiten op andere vlakke zijden van andere stenen.

##### c. Zijn de hoeken haaks?

Alleen als de hoeken van onze steen haaks zijn, is onze steen een zuivere kubiek. Dat symboliseert, dat alles in ons met elkaar in harmonie verkeert, dat er in ons geen sprake meer is van tegenstellingen, dat we in onszelf tot een 'heilige' eenheid zijn geworden.

Maar haakse hoeken zijn net als vlakke zijden ook voorwaardelijk voor een naadloze aansluiting op de stenen van onze medemens.

#### 2. Het opmeten van de steen, om de plaats in het grotere verband van de tempel te kunnen bepalen.

Dit aspect zou men niet alleen ruimtelijk, maar ook in de tijd kunnen zien. We moeten immers niet alleen onze plaats in de maatschappij weten te vinden, maar ook leren, wanneer er van ons actie en wanneer geduld wordt verlangd. In dat geval denken we specifiek aan de passer en 24-delige maatstok, die ons bij de 2<sup>e</sup> reis worden gegeven.

#### N.B.1:

Voor het controleren van de vlakheid van de zijden is in plaats van een liniaal ook een **rei** voldoende.

Een **liniaal** met maatstrepen of een **24-delige maatstok** kan natuurlijk ook voor het controleren van de vlakheid van de zijden worden gebruikt, maar de daarop aangebrachte maatstrepen hebben dan geen functie. Zij suggereren natuurlijk, dat zij dienen om de maat van de ribben te nemen en te vergelijken.

De 2<sup>e</sup> reis geeft de suggestie, dat de passer gebruikt wordt voor het meten van de ruimtelijke maat en de 24-delige maatstok voor de ruimte in de tijd.

Hier kan je eindeloos over door blijven filosoferen, maar erg zinvol is dat niet. Het is een mooi voorbeeld, hoezeer symbolen pas hun betekenis krijgen in de context, waarin ze worden gebruikt. Waar het om gaat, is hiervoor omschreven: De steen moet in drie opzichten op zuiverheid worden gecontroleerd en vervolgens gemeten, om te weten te komen of, en zo ja, waar hij zijn plaats in ruimte en tijd kan vinden.

#### N.B.2:

Eenzelfde deliberatie kan ontstaan over de winkelhaak. Het doet er bij het controleren van de hoeken van de kubieke steen natuurlijk niets toe, of de winkelhaak gelijk- of ongelijkbenig is. Het wordt een beetje potsierlijke aangelegenheid, als voor de horizontale hoeken een gelijkbenige en voor de verticale een ongelijkbenige winkelhaak gebruikt zou worden.

Dat het hier niet om de winkelhaak van de meester gaat, die bij de 4<sup>e</sup> reis wordt gebruikt, net zoals de passer bij de 2<sup>e</sup> reis niet die van de vertegenwoordiger van de O.:B.:d.:H.: is, moge duidelijk zijn. Dat er ook hier, net als bij de passer, 'in de verte' wel een zeker verband tussen beide symbolische betekenissen bestaat, is een aardige, maar zinloze notie.

Bij al dit soort vragen speelt steeds, wat in blok II-3, (blz. 46-47) uiteengezet is t.a.v. het gebruik van symbolen.

### Hoger loon

De stelling geldt, dat de meester meer van de les leert dan de leerling. (Deze stelling geldt alleen, als de meester optimaal tracht te functioneren, niet als hij zijn lesje afdraait.) Hoe groter het bewustzijn, hoe groter ook het vermogen om aangereikte inzichten een plaats te geven in het reeds opgebouwde denkkader.

Daar met het 'loon', waarvan in de ritus sprake is, geestelijk loon wordt bedoeld, is de beloning voor meer ontwikkeld bewustzijn altijd groter, dan voor minder ontwikkeld bewustzijn. Dit laat onverlet, dat met groeiend bewustzijn het aantal levensvragen ook groeit en het ontzag voor het Mysterie ook steeds groter wordt.

De zinsnede heeft dan ook niets te maken met een soort hogere waardering, die door een fictieve overheid wordt uitbetaald, zoals in het aardse maatschappelijke leven. Het gaat om de onweerlegbare wetmatigheid, dat hoger bewustzijn *zowel ten goede als ten kwade* grotere resultaten in de vormenwereld achterlaat en dus ook grotere lering op doet. Hoe groter de geest, hoe groter de leringen en dus het loon, dat hij uit zijn *goede en kwade daden* destilleert – zo niet in dit ondermaanse, dan wel aan gene zijde.

### Het scharen van de Bbr.: rond het tableau in het 2° graads rituaal

#### *Niet te vergelijken met de broederketen*

In het 1<sup>e</sup> graads rituaal culminereren de reizen in de broederketen. De broederketen is in dat rituaal onderdeel van het dramatische gebeuren, dat eindigt met de aanneming en afkondiging op de kolommen. (zie het blauw gekleurde deel in figuur 7 op blz. 12)

In het 2<sup>e</sup> graads rituaal culminereren de reizen in de confrontatie met de vlammeende ster en de constatering, dat de levenswandel van de inwijdeling daar ook van getuigt. In het 2<sup>e</sup> graads rituaal is er geen sprake van een broederketen, ook niet na de aanneming en de afkondiging op de kolommen. (zie het blauwe gedeelte in figuur 36),

Maar er is wel een ritueel-onderdeel, dat een beetje op de broederketen lijkt, maar dan in het groene gedeelte.

Na het onderricht in de gezellenarbeid roept de A.:Mr.: de Bbr.: op om zich rond het tableau te scharen. Hoewel het dramatische beeld op dat van de broederketen *lijkt*, moet het *beslist niet* als een variant op de broederketen worden gezien. Het gaat hier om een totaal andere boodschap van de symbolische handeling.

De Bbr.: staan nog in een zekere eenzaamheid. We zijn nog los van elkaar staande bouwstenen, wel al bij elkaar en beschikbaar voor de bouw, maar nog niet gekoppeld en tot een tempel van levende bouwstenen aaneengesmeed, zoals in het 1<sup>e</sup> graads ritueel bij de broederketen. We bevinden ons nu in een onderdeel van het ritueel, dat geheel in het gilde-systeem gezien moet worden en wel in de gezellen-fase.

### Graankorrel – korenaar – korenschoof

Er is in het 2<sup>e</sup> graads ritueel ook sprake van graan, korenaren en op het tableau zien we een korenschoof.

Er zijn ten minste twee symbolische parallellen met het leven in het algemeen en dus ook met dat van de mens:

- Graankorrel, korenaar en korenschoof symboliseren, hoe er in het leven steeds sprake is van de paradox, dat alle levensvormen enerzijds ‘eenzaam’ in het leven staan, maar in hogere zin tegelijkertijd met alle leven verbonden zijn. Daarbij kunnen we steeds grotere verbanden zien. Zo is de mens deel van zijn familie, van een volk of cultuur, van de mensheid, van alle leven op aarde, enz..
- Dit fenomeen treffen we ook in de symboliek van de graankorrel aan, die weer deel uitmaakt van de korenaar en in de korenschoof zijn weer vele korenaren gebundeld.
- In het levensproces, waarin alle leven leeft om ontwikkeling via volgende generaties te doen ontstaan, speelt ook het gegeven, dat dat leven zich voor die ontwikkeling moet offeren. Het is als de Phoenix, die moet sterven om een revolutionaire ontwikkelingsstap mogelijk te maken of als de kaars, die moet branden – en dus moet afnemen en opbranden – om licht te geven. Zo sterven de graankorrels. Niet alleen die om welke reden dan ook niet ontkiemen, maar ook die wel ontkiemen. Uit hun sterven kunnen nieuwe korenaren opgroeien.

### Het zaaien en de graankorrels

De gezellen is graankorrel en zaaier. Net zoals we bouwsteen en tempel tegelijk zijn.

#### - De gezellen als losse graankorrel gezien

De gezellen is als de losse graankorrel, die maar moet hopen, dat hij in vruchtbare aarde terecht komt om te kiemen en vrucht te gaan dragen. Dit beeld sluit aan op de idee, dat de gezellen een eenzame weg gaat.

#### - De gezellen als zaaier gezien

Ook als we de gezellen als zaaier zien, geldt het beeld van eenzaamheid, zij het, dat hij zijn medeBbr.: naast zich rond het tableau geschaard weet.

Dit beeld komt overeen met de korenaar. Die is enerzijds een enkel levend organisme, bestaat anderzijds uit een door de natuur gebundelde hoeveelheid graankorrels. De korenschoof trekt dit beeld weer groter, omdat daarin vele korenaren gebundeld zijn en bovendien nog door de arbeid van de mens.

N.B.:

Door velen wordt dit element in het ritueel als een ‘Fremdkörper’ ervaren, omdat het niet tot de licht-, noch tot de bouw-symboliek behoort. Het vormt ook gauw een anticlimax ten opzichte van wat met de 5<sup>e</sup> reis is bereikt. Daar staat tegenover, dat de symboliek heel mooi en rijk is en dat de manier, waarop de officianten en met name de A.:Mr.: de verschillende onderdelen van het gehele ritueel met verschillende emotionele intenties weten op te voeren, die mogelijke anticlimax kan voorkomen.

Ook de spiegel wordt soms als een ‘Fremdkörper’ gezien, maar wordt door velen vanwege zijn enorme emotionele impact als een hoogtepunt in dit ritueel ervaren.

### De parabel van de Zaaier

Als de parabel van de Zaaier wordt verteld, dan is dat een tekst uit het Nieuwe Testament (Mattheus 13:3-9)

*Ziet, een zaaier ging uit om te zaaien. En toen hij zaaide, viel een deel van het zaad bij de weg en de vogels kwamen en aten het op. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had. En toen de zon opgegaan was, is het verbrand en omdat het geen wortel had, is het verdord. Weer een ander gedeelte viel tussen de doornen, en de doornen groeiden op en verstikten het. Het deel dat in goede aarde viel kiemde, groeide op en wierp vrucht af, deels honderdvoudig, deels zestig- en deels dertig-voudig. Wie oren heeft om te horen, die hore!*



figuur 37 – Jezus vertelt de parabel van de zaaier, Lambert Lombard Karolus (ca. 1550)



## Enkele algemene thema's

### De slagen van orde en energie

De ritmiek der slagen – ongeacht het feit, dat die per graad verschilt – brengt bij de opening fysiek *orde* en *energie* in de loge. Die komen dan uit het oosten. Niet een willekeurige orde en energie door mensen gekozen, maar aspecten van de kosmische orde klinken nu in de voor de spirituele beleving openstaande ruimte tot in het W.: door. **Het is dan ook van het grootste belang, dat de ritmiek driemaal volstrekt gelijk klinkt. Niet alleen de drieslag zelf, maar ook de tijd tussen de drie drieslagen moet zo gelijk mogelijk zijn.** Gebeurt dat niet, dan start het ritueel al direct in wanorde. Onderbewust is de schade groter dan de meesten denken.

Nadat de Bbr.: hebben kunnen waarnemen, hoe kosmische ritmiek tot in het W.: heeft kunnen doordringen, herhalen zij nu zelf met handgeklap diezelfde ritmiek als teken van hun verbondenheid in de arbeid. Wederom is het oosten bepalend, want de achtbare meester zegt *Ziet op mij en volgt mij na!* Dat het nu klinkende 3 x 3 in hetzelfde tempo en in dezelfde ritmiek, met dezelfde pauzes tussen de slagen moet klinken als eerst tussen de A.:Mr.: en de beide Opzz.: moge duidelijk zijn. Dan is voelbaar hoe de eenduidige kosmische orde, die van het O.: uitgaat, niet alleen in het W.:, maar ook in de aanwezige Bbr.: doorwerkt.

Dit lijkt zo onbelangrijk, maar het tegendeel is het geval. Als dit tot en met het geklap van de Bbr.: goed wordt uitgevoerd, is het effect enorm. En een perfect geordende opening kan een heel ritueel doorwerken.

Muzikaal gezien is het van belang, dat we ons realiseren, dat de ritmiek, die we in alle drie de graden gebruiken, zijn energie en dynamiek voornamelijk ontleent aan de wijze, waarop de eerste korte slag als opmaat fungeert naar de tweede. Die laatste krijgt daardoor extra kracht. Zo ontstaat een dynamiek, die nooit bereikt zou kunnen worden, als de drie slagen even lang zouden zijn. (Er zijn graden in andere obediënties, waarin gelijke slagen klinken. Dat voelt ook altijd vrij krachteloos aan.)

De derde slag – en in het 2° graads ritueel ook de vierde en vijfde slag – zijn alle even lang als de tweede. **Als bij het 2° graads ritueel de tweede tot en met vijfde slag in duur niet strak gelijk worden gegeven, is alle kracht weer verloren.**

Zowel in positieve als negatieve zin is het effect van de wijze, waarop de slagen worden uitgevoerd, ook op de onmuzikale Br.: veel groter, dan men zich realiseert.

### Heilige woorden, kenwoorden, geloften woord – teken – aanraking gewoonten en gebruiken van de afzonderlijke graden

Deze elementen van de rituelen dragen niet bij aan het wezenlijke inzicht in wat de rituelen ons te zeggen hebben. Ze zijn tamelijk willekeurig en daarom moeten we er ook niet te veel achter zoeken.

Maar hun bestaan is niet zonder reden. De noodzaak en plicht tot geheimhouding had met name in het verleden eerst één, later twee hele belangrijke redenen – die eden zijn niet voor niets zo heftig. Ze doen ons beseffen in wat voor grote traditie de vrijmetselarij staat.

Ook het fenomeen woord-teken-aanraking verdient toelichting. Dit soort thema's komen in Blok II-7, blz. 63, ter sprake.

### De koninklijke kunst

Het streven van de vrijmetselaar is om zijn arbeid tot **koninklijke kunst** te verheffen. Vanwaar die benaming?

#### ❖ Het begrip koninklijk

Alle rituelen verwijzen naar utopische einddoelen. Eén daarvan is het streven naar **soevereiniteit**. Het *Op u komt het aan!* in het 1° graads ritueel maakt ons dat al duidelijk. En omdat we onze medemens de reis naar de soevereiniteit net zo moeten gunnen als onszelf, is de consequentie – zo leerde ons de 3° reis in het 1° graads ritueel – dat we bereid moeten zijn de bittere beker desnoods tot de bodem te ledigen. (zie blok I-3, blz. 16-19)

In symbolische verhalen staat meestal een 'goede' koning symbool voor die soevereiniteit en is zijn handelen bijgevolg 'koninklijk'.

#### ❖ Het begrip kunst

Het begrip kunst houdt verband met *kunnen* en *kunde* en waar die kunde verder gaat dan het alledaags ambachtelijke en scheppend tot schoonheid leidt, wordt er – natuurlijk weer utopisch – van het goddelijk scheppend vermogen getuigd.

Ware schoonheid (S.:) getuigt van wijsheid (W.:) en kracht (K.:) en achter haar uiterlijke vormen ligt orde verscholen. Wie schoonheid in zijn levenswijze aan de dag legt, maakt de overstap van de 4° naar de 5° reis om het in de beelden van het 2° graads ritueel te zeggen. Het resultaat getuigt van waar de vlammeende ster symbool voor staat. Dan wordt er koninklijke kunst geleverd.

Daar we ons realiseren, dat we allemaal onderweg zijn naar dat koningschap, zijn er diverse obediënties binnen de vrijmetselarij, waar in de titel het woord **prins** is opgenomen. Het is als in zovele sprookjes, waarin een prins zijn prinses, zijn toekomstige koningin hoopt te veroveren. Ook dit is weer hele basale mystiek en symboliek.